

ΚΟΣΧΙΤΖΚΙ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 21ης Ιουλίου 2005*

Στην υπόθεση C-30/04,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το Tribunale di Bolzano (Ιταλία), με απόφαση της 9ης Ιανουαρίου 2004, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιανουαρίου 2004, στο πλαίσιο της δίκης

Ursel Koschitzki

κατά

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πρώτου τμήματος, Ν. Colneric (εισηγήτρια), Κ. Schiemann, Ε. Juhász και Μ. Pešič, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της συνεδριάσεως της 17ης Μαρτίου 2005,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η U. Koschitzki, εκπροσωπούμενη από τους M. Rossi, R. Ciancaglini και K. de Guelmi Cuccurullo, avvocati,
- το Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS), εκπροσωπούμενο από τους A. Todaro, A. Riccio και N. Valente, avvocati,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους L. Pignataro και M. D. Martin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Μαΐου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της

14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230 της 22ας Αυγούστου 1983, σ. 6), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 3096/95 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1995 (ΕΕ 1995, L 335, σ. 10, στο εξής: κανονισμός 1408/71).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο της δίκης μεταξύ, αφενός, της U. Koschitzki και, αφετέρου, του Istituto nazionale della previdenza sociale (εθνικής υπηρεσίας κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: INPS), η οποία αφορά τον υπολογισμό της συντάξεως γήρατος pro rata της U. Koschitzki.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

- 3 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1408/71 προβλέπει:

«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού:

[...]

κ) ως “παροχή” και “σύνταξη” νοείται κάθε παροχή και σύνταξη, περιλαμβανομένων και όλων των τμημάτων τους που βαρύνουν το Δημόσιο Ταμείο, οι προσαυξήσεις αναπροσαρμογής ή τα συμπληρωματικά επιδόματα υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του τί[τ]λου ΙΙΙ, επίσης οι εφάπαξ παροχές οι οποίες δύνανται να υποκαταστήσουν τις συντάξεις, καθώς και καταβολές που πραγματοποιούνται λόγω επιστροφής εισφορών».

4 Το άρθρο 46, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71, το οποίο τιτλοφορείται «Εκκαθάριση παροχών», ορίζει:

«1. Όταν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται από τη νομοθεσία κράτους μέλους όσον αφορά το δικαίωμα παροχών πληρούνται, χωρίς να είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί το άρθρο 45 ούτε το άρθρο 40, παράγραφος 3, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:

α) ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το ποσό της οφειλόμενης παροχής το οποίο οφείλεται:

i) αφενός δυνάμει μόνο των διατάξεων της νομοθεσίας που εφαρμόζει

ii) αφετέρου, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 2·

[...]

2. Όταν οι προϋποθέσεις, που απαιτούνται από τη νομοθεσία κράτους μέλους για την απόκτηση δικαιώματος παροχών, πληρούνται μόνο μετά την εφαρμογή του άρθρου 45 ή/και του άρθρου 40 παράγραφος 3, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:

- α) ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το θεωρητικό ποσό της παροχής την οποία θα μπορούσε να διεκδικήσει ο ενδιαφερόμενος, εάν όλες οι περιόδοι ασφαλίσεως ή/και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τις νομοθεσίες των κρατών μελών στις οποίες είχε υπαχθεί ο εργαζόμενος (μισθωτός ή μη μισθωτός) είχαν πραγματοποιηθεί στο εν λόγω κράτος μέλος και υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζεται κατά την ημερομηνία της εκκαθάρισεως της παροχής. Αν, κατά τη νομοθεσία αυτή, το ποσό της παροχής είναι ανεξάρτητο από τη διάρκεια των περιόδων που πραγματοποιήθηκαν, το ποσό αυτό λαμβάνεται ως το θεωρητικό ποσό που αναφέρεται στο παρόν στοιχείο·
- β) ο αρμόδιος φορέας προσδιορίζει κατόπιν το πραγματικό ποσό της παροχής, βάσει του θεωρητικού ποσού που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο, κατ' αναλογία της διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου, υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει, εν σχέσει προς τη συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου υπό τις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών στις οποίες έχει υπαχθεί ο ενδιαφερόμενος.

3. Ο ενδιαφερόμενος δικαιούται, από τον αρμόδιο φορέα κάθε κράτους μέλους, το υψηλότερο ποσό που υπολογίζεται σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, με την επιφύλαξη, ενδεχομένως, της εφαρμογής των ρητρών μειώσεως, αναστολής ή καταργήσεως που προβλέπονται από τη νομοθεσία δυνάμει της οποίας οφείλεται η παροχή αυτή.

Στην περίπτωση αυτή, η σύγκριση που πραγματοποιείται αφορά τα ποσά που καθορίζονται μετά την εφαρμογή των εν λόγω ρητρών.»

- 5 Το άρθρο 46α, του ίδιου κανονισμού, που τιτλοφορείται «Γενικές διατάξεις σχετικές με τις ρήτρες μείωσης, αναστολής ή καταργήσεως, που εφαρμόζονται στις παροχές αναπηρίας γήρατος ή επιζώντων, δυνάμει των νομοθεσιών των κρατών μελών» ορίζει στην παράγραφο 3:

«Για την εφαρμογή των ρητρών μείωσης, αναστολής ή καταργήσεως που προβλέπονται από τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους σε περίπτωση σωρεύσεως παροχής αναπηρίας, γήρατος ή επιζώντων με παροχή της ίδιας φύσεως ή διαφορετικής φύσεως ή με άλλα εισοδήματα, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:

- α) οι παροχές που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους ή άλλα εισοδήματα που αποκτώνται σε άλλο κράτος μέλος λαμβάνονται υπόψη μόνο εφόσον στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους προβλέπεται ότι λαμβάνονται υπόψη οι παροχές ή τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό·
- β) λαμβάνεται υπόψη το ποσό των παροχών που πρέπει να καταβληθεί από άλλο κράτος μέλος πριν από την αφαίρεση του φόρου, των εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως και των λοιπών ατομικών κρατήσεων·
- γ) δεν λαμβάνονται υπόψη τα ποσά των παροχών που έχουν αποκτηθεί δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους οι οποίες χορηγούνται βάσει προαιρετικής ασφαλίσεως ή προαιρετικής συνεχίσεως της ασφαλίσεως·
- δ) όταν, δυνάμει της νομοθεσίας ενός μόνο κράτους μέλους, εφαρμόζονται διατάξεις περικοπής, αναστολής ή κατάργησης λόγω του ότι ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει παροχές της ίδιας ή άλλης φύσης, οι οποίες απορρέουν από τη

νομοθεσία άλλων κρατών μελών ή άλλα εισοδήματα κτηθέντα στο έδαφος άλλων κρατών μελών, η μείωση της παροχής, που απορρέει από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, μπορεί να φθάσει μόνο μέχρι του ύψους των παροχών που απορρέουν από τη νομοθεσία των άλλων κρατών μελών από τα εισοδήματα που έχουν αποκτηθεί στο έδαφος των άλλων κρατών μελών.»

- 6 Το άρθρο 46γ του κανονισμού 1408/71 που τιτλοφορείται «Ειδικές διατάξεις που εφαρμόζονται σε περίπτωση σωρεύσεως μιας ή περισσοτέρων παροχών, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 46α, παράγραφος 1, με μία ή περισσότερες παροχές διαφορετικής φύσεως ή με άλλα εισοδήματα, όταν η περίπτωση αυτή αφορά περισσότερα του ενός κράτη μέλη», προβλέπει στην παράγραφο 2:

«Εάν πρόκειται για παροχή η οποία υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 2, η παροχή ή οι παροχές διαφορετικής φύσεως των άλλων κρατών μελών, καθώς και όλα τα άλλα εισοδήματα και στοιχεία, που προβλέπονται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους για την εφαρμογή αυτών των ρητρών μείωσης, αναστολής ή κατάργησης, λαμβάνονται υπόψη σε συνάρτηση με τη σχέση μεταξύ περιόδων ασφάλισης ή/και κατοικίας, που αναφέρονται στο άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β' και έχουν ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της εν λόγω παροχής.»

Η εθνική ρύθμιση

- 7 Το συμπλήρωμα που απαιτείται για να φτάσει η καταβλητέα σύνταξη το κατώτατο όριο είναι παροχή την οποία καταβάλλει η Ιταλική Δημοκρατία μέσω του INPS, μεταξύ άλλων, στον δικαιούχο συντάξεως αναπηρίας, γήρατος ή επιζώντων, για να συμπληρώσει τη σύνταξη, αν το ύψος της, όπως προκύπτει από τον υπολογισμό των καταβληθεισών εισφορών, είναι κατώτερο από το «ελάχιστο όριο διαβίωσης». Η κατώτατη σύνταξη, το ύψος της οποίας καθορίζεται ετησίως και υποβάλλεται σε ορισμένες εισοδηματικές προϋποθέσεις, βαρύνει καθ'ολοκληρίαν τον κρατικό προϋπολογισμό.

- 8 Το άρθρο 6 του νομοθετικού διατάγματος 463, της 12ης Σεπτεμβρίου 1983, περί επειγόντων μέτρων στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και του ελέγχου των δημοσίων εξόδων, διατάξεων περί διαφόρων τομέων της δημοσίας διοικήσεως και παρατάσεως ορισμένων προθεσμιών (*GURI* αριθ. 250, της 12ης Σεπτεμβρίου 1983, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 463/83), νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, νόμος 638, της 11ης Νοεμβρίου 1983 (*GURI* αριθ. 310, της 11ης Νοεμβρίου 1993, στο εξής: νόμος 638/83) εξάρτησε το δικαίωμα επί του συμπληρώματος από τη γενική προϋπόθεση να μη διαθέτει ο δικαιούχος εισοδήματα υπερβαίνοντα συγκεκριμένο όριο, ή εισοδήματα τα οποία, αθροιζόμενα με εκείνα του συζύγου του, υπερβαίνουν ένα υψηλότερο όριο, πλην ορισμένων εξαιρέσεων που καθορίζονται στον νόμο.
- 9 Το άρθρο 4 του νομοθετικού διατάγματος 503, της 30ής Δεκεμβρίου 1992 (τακτικό συμπλήρωμα *GURI* αριθ. 305, της 30ής Δεκεμβρίου 1992, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 503/92), με το οποίο αναδιατυπώθηκε το άρθρο 6 του νόμου 638/83, έθεσε νέα εισοδηματικά όρια για τη χορήγηση τέτοιου συμπληρώματος. Ο υπολογισμός του εισοδηματικού ορίου συμπεριλαμβάνει το εισόδημα του συγκατοικούντος και μη ευρισκομένου σε διάσταση με τον ενδιαφερόμενο συζύγου.
- 10 Το άρθρο 1, παράγραφος 16, του νόμου 335, της 8ης Αυγούστου 1995, περί μεταρρυθμίσεως του συστήματος υποχρεωτικής ασφαλίσεως συντάξεως και συμπληρωματικών συντάξεων (τακτικό συμπλήρωμα *GURI* αριθ. 190, της 16ης Αυγούστου 1995, στο εξής: νόμος 335/95), θέτει γενική αρχή σύμφωνα με την οποία «οι διατάξεις περί του συμπληρώματος που χρησιμεύει στο να φτάσει η σύνταξη το κατώτατο όριο δεν είναι εφαρμοστέες επί των συντάξεων που εκκαθαρίζονται αποκλειστικά βάσει του συστήματος εισφορών».
- 11 Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 15, του νόμου 335/95:

«Από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του παρόντος νόμου, το ύψος των μηνιαίως καταβαλλομένων συντάξεων, επί των οποίων αποκτάται ή έχει αποκτηθεί δικαίωμα δυνάμει αθροίσεως περιόδων ασφαλίσεως και καταβολής εισφορών προβλεπομένης

από διεθνείς συμβάσεις ή συμφωνίες περί κοινωνικών ασφαλίσεων, δεν μπορεί να είναι κατώτερο, ανά έτος καταβολής εισφορών, του ενός τεσσαρακοστού της κατώτατης σύνταξης που ισχύει κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του παρόντος νόμου, ή από την ημερομηνία συνταξιοδοτήσεως, αν είναι μεταγενέστερη της εν λόγω ημερομηνίας. Αν δεν έχει συμπληρωθεί έτος, το ύψος των οικείων συντάξεων δεν μπορεί να είναι κατώτερο των 6 000 ιταλικών λιρών μηνιαίως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 12 Η U. Koschitzki είναι δικαιούχος ιταλικής συντάξεως γήρατος από τον Οκτώβριο του 1996. Συμπλήρωσε 262 εβδομάδες εισφορών στην Ιταλία και 533 εβδομάδες εισφορών στη Γερμανία, ήτοι συνολικά 795 εβδομάδες εισφορών.
- 13 Η U. Koschitzki διέθετε κατά τον Οκτώβριο του 1996 οικογενειακό εισόδημα που υπερέβαινε το προβλεπόμενο στο άρθρο 4 του νομοθετικού διατάγματος 503/92 όριο. Το 1996, το οικογενειακό εισόδημα, αποτελούμενο από το προσωπικό της εισόδημα και εκείνο του συγκατοικούντος συζύγου της, ανερχόταν σε 39 769 000 ιταλικές λίρες, ήτοι 20 538,97 ευρώ. Κατά το ίδιο έτος, το προβλεπόμενο στο άρθρο 6 του νόμου 638/83, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του νομοθετικού διατάγματος 503/92, όριο προσδιορίστηκε στις 660 300 ιταλικές λίρες, ήτοι 341,01 ευρώ μηνιαίως.
- 14 Η U. Koschitzki και το INPS διαφωνούν ως προς το αν το συμπλήρωμα που χρησιμεύει στο να φτάσει η καταβλητέα σύνταξη το προβλεπόμενο από την ιταλική νομοθεσία κατώτατο όριο πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του θεωρητικού ποσού που αποτελεί τη βάση υπολογισμού της συντάξεως *pro rata*.
- 15 Η U. Koschitzki, επικαλούμενη την απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1998, C-132/96, Stinco και Panfilo (Συλλογή 1998, σ. I-5225), υποστηρίζει ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Θεωρεί ότι η ιταλική σύνταξη *pro rata*, η

οποία άρχισε να της καταβάλλεται την 1η Οκτωβρίου 1996 πρέπει να υπολογιστεί ως εξής: κατώτατη σύνταξη του έτους 1996 (660 300 ιταλικές λίρες = 341,01 ευρώ) x αναλογικό συντελεστή μείωσης προβλεπόμενο στο άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71 (262 εβδομάδες: 795 εβδομάδες = 0,32956) = 217 600 ιταλικές λίρες (112,38 ευρώ).

- 16 Κατά το INPS, στην προκειμένη περίπτωση δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη το εν λόγω συμπλήρωμα για τον καθορισμό του θεωρητικού ποσού. Το ποσό αυτό ανερχόταν σε 36 540 ιταλικές λίρες (18,87 ευρώ), με τελικό αποτέλεσμα την ιταλική σύνταξη pro rata ύψους 12 042 ιταλικών λιρών (6,21 ευρώ) μηνιαίως.
- 17 Το INPS αποφάσισε τελικά να καταβάλει σύνταξη ύψους 83 000 ιταλικών λιρών, ήτοι 42,86 ευρώ μηνιαίως.
- 18 Το Tribunale di Bolzano επισημαίνει στην απόφαση περί παραπομπής ότι η γραμματική διατύπωση της προαναφερθείσας απόφασης φαίνεται να δικαιώνει την προσφεύγουσα ως προς τη μέθοδο υπολογισμού. Ωστόσο, με την απόφαση εκείνη φαίνεται ότι δεν διευκρινίστηκε αν το συμπλήρωμα, το οποίο αποτελεί τη βάση υπολογισμού για την ιταλική σύνταξη pro rata, πρέπει να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία το οικογενειακό εισόδημα υπερβαίνει το προβλεπόμενο από την ιταλική νομοθεσία ανώτατο όριο.
- 19 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, το οικογενειακό εισόδημα, δηλαδή το εισόδημα της U. Koschitzki και του συγκατοικούντος συζύγου της, είχε αναμφισβήτητα υπερβεί το εισοδηματικό ανώτατο όριο. Βάσει της ιταλικής νομοθεσίας, η U. Koschitzki δεν είχε δικαίωμα επί του συμπληρώματος που χορηγείται προς εξίσωση με την κατώτατη προβλεπόμενη από την ιταλική νομοθεσία σύνταξη.

- 20 Ο αιτών δικαστής επισημαίνει ότι, κατά την άποψη του INPS, η προτεινόμενη από την προσφεύγουσα μέθοδος υπολογισμού θα συνεπαγόταν ανεπιεικές αποτέλεσμα υπό την έποψη της κατ' ουσίαν ίσης μεταχείρισεως μεταξύ Ιταλού και «διεθνούς» συνταξιούχου. Σε περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο έκρινε βάσιμη την άποψη του INPS, στο διατακτικό της προαναφερθείσας αποφάσεως Stinco και Panfilo θα έπρεπε να προστεθεί η τελική πρόταση: «εφόσον δεν συντρέχει υπέρβαση των ορίων εισοδήματος και των λοιπών προϋποθέσεων που αυτή προβλέπει».
- 21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Bolzano αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Υπό το φως του άρθρου 42 [...] ΕΚ [...], [το οποίο στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως επιβάλλει τη] λήψη των αναγκαίων μέτρων για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο [α'], του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 μπορεί να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι η βάση υπολογισμού του επιμεριστικώς αναλογούντως ιταλικού ποσού πρέπει να αποτελείται πάντοτε από την υποθετική σύνταξη, συμπληρωμένη μέχρι το ελάχιστο όριο, ακόμα και όταν συντρέχει υπέρβαση των ορίων εισοδήματος που θέτει η ιταλική εθνική νομοθεσία για τη συμπλήρωση μέχρι του ελαχίστου ορίου συντάξεως (άρθρο 6 του νόμου 638/83, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του νομοθετικού διατάγματος 503/92), ή αν το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', έχει την έννοια ότι η βάση υπολογισμού του επιμεριστικώς αναλογούντως ιταλικού ποσού πρέπει να αποτελείται από την αμιγή θεωρητική σύνταξη (μη συμπληρωμένο θεωρητικό ποσό) στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο συνταξιούχος υπερβαίνει τα όρια εισοδήματος που απαιτεί η ιταλική νομοθεσία προκειμένου να επιτευχθεί η συμπλήρωση μέχρι το ελάχιστο όριο συντάξεως;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 22 Το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71, στο οποίο αναφέρεται το υποβληθέν ερώτημα, παραπέμπει στο θεωρητικό ποσό που προβλέπεται στην οικεία παράγραφο 2, στοιχείο α'. Το αιτούν δικαστήριο θέτει

- κατ' ουσίαν το ερώτημα εάν για τον καθορισμό, κατ' εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, του θεωρητικού ποσού της συντάξεως που αποτελεί τη βάση υπολογισμού της συντάξεως *pro rata*, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη συμπλήρωμα που απαιτείται για να φτάσει η καταβλητέα σύνταξη το προβλεπόμενο από την εθνική νομοθεσία κατώτατο όριο, όταν συντρέχει υπέρβαση των εισοδηματικών ορίων που καθορίζονται από την διέπουσα το συμπλήρωμα αυτό εθνική νομοθεσία.
- 23 Προς απάντηση αυτού του ερωτήματος, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο διαπίστωσε στη σκέψη 22 της προαναφερθείσας αποφάσεως *Stinco και Panfilo* ότι το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι υποχρεώνει τον αρμόδιο φορέα, κατά τον προσδιορισμό του θεωρητικού ποσού της συντάξεως που χρησιμεύει ως βάση υπολογισμού της συντάξεως *pro rata*, να συνυπολογίζει ένα συμπλήρωμα που χρησιμεύει στο να φτάσει η καταβλητέα σύνταξη το προβλεπόμενο από την εθνική νομοθεσία ελάχιστο όριο.
- 24 Στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, το INPS χορήγησε στους *Stinco* και *Panfilo*, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, συντάξεις *pro rata*, τις οποίες είχε υπολογίσει με βάση την υποθετική σύνταξη την οποία θα ελάμβαναν οι προσφεύγοντες, αν είχαν εργασθεί καθ' όλη τους τη σταδιοδρομία στην Ιταλία. Το ύψος της υποθετικής αυτής συντάξεως ήταν τέτοιο που, αν οι προσφεύγοντες εδικαιούντο όντως ισόποση ιταλικής συντάξεως, θα έπρεπε να τους χορηγηθεί το προβλεπόμενο από τον ιταλικό νόμο συμπλήρωμα, ώστε να φτάσουν την ελάχιστη σύνταξη (βλ. σκέψη 8 της προαναφερθείσας αποφάσεως *Stinco και Panfilo*).
- 25 Επειδή στην προκειμένη περίπτωση συντρέχει υπέρβαση των εισοδηματικών ορίων που ορίζει η εθνική νομοθεσία περί του συμπληρώματος το οποίο απαιτείται για να φτάσει η σύνταξη το κατώτατο όριο, ένας ασφαλισμένος που βρίσκεται στην ίδια θέση με την *U. Koschitzki*, αλλά έχει ασκήσει το σύνολο της επαγγελματικής του δραστηριότητας στο οικείο κράτος μέλος, δεν θα μπορούσε να αξιώσει την καταβολή του συμπληρώματος αυτού.

- 26 Προκειμένου να κριθεί αν, υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να ληφθεί υπόψη το επίδικο συμπλήρωμα για τον υπολογισμό του προβλεπομένου στο άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 θεωρητικού ποσού, πρέπει να ερμηνευθεί η διάταξη αυτή υπό το φως του γράμματος και του σκοπού της.
- 27 Από το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 προκύπτει ρητώς ότι το θεωρητικό ποσό πρέπει να υπολογίζεται ως εάν ο ασφαλισμένος είχε ασκήσει όλη του την επαγγελματική δραστηριότητα αποκλειστικώς στο οικείο κράτος μέλος (απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, 793/79, Menzies, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 383, σκέψη 10).
- 28 Ως προς τον σκοπό του άρθρου αυτού, το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει ότι ο υπολογισμός που πρέπει να διενεργηθεί βάσει της διατάξεως αυτής έχει ως στόχο να παράσχει στον μισθωτό το μέγιστο θεωρητικό ποσό το οποίο θα μπορούσε να αξιώσει αν είχε συμπληρώσει όλες τις ασφαλιστικές του περιόδους στο οικείο κράτος (προαναφερθείσα απόφαση Menzies, σκέψη 11).
- 29 Επομένως, αν η νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους εξαρτά το δικαίωμα επί του συμπληρώματος από τη γενική προϋπόθεση να μη διαθέτει ο δικαιούχος εισοδήματα που υπερβαίνουν συγκεκριμένο όριο ή εισοδήματα τα οποία, αθροιζόμενα με εκείνα του συγκατοικούντος συζύγου του, υπερβαίνουν ένα υψηλότερο όριο, η διάταξη αυτή πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προβλεπομένου στο άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 θεωρητικού ποσού.
- 30 Η U. Koschitzki υποστηρίζει, εντούτοις, ότι πρέπει να δοθεί άλλη λύση. Συναφώς, ισχυρίζεται, αφενός, ότι θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη ο ορισμός της λέξεως «παροχή» του άρθρου 1, στοιχείο κ' του κανονισμού 1408/71, σύμφωνα με τον οποίο «ως “παροχή” και “σύνταξη” νοείται κάθε παροχή και σύνταξη, περιλαμβανομένων και όλων των τμημάτων τους που βαρύνουν το Δημόσιο Ταμείο [...]». Εφόσον αποτελούσε στοιχείο της βασικής παροχής, το συμπλήρωμα που απαιτείται

για να φτάσει η καταβλητέα σύνταξη το κατώτατο όριο δεν μπορούσε να αποκλεισθεί από τον προσδιορισμό της θεωρητικής συντάξεως.

- 31 Ωστόσο, κατά τον προσδιορισμό του θεωρητικού ποσού μιας σύνταξης, ο απλός χαρακτηρισμός του εν λόγω συμπληρώματος ως «παροχής» υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο κ', του κανονισμού 1408/71 δεν επηρεάζει καθόλου τον τρόπο με τον οποίο αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί. Η υποχρέωση να ληφθεί υπόψη το συμπλήρωμα αυτό δεν συνεπάγεται την υποχρέωση να του δοθεί περιεχόμενο διάφορο εκείνου που έχει σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.
- 32 Κατά συνέπεια, ο χαρακτηρισμός ως «παροχής» του συμπληρώματος που απαιτείται για να φτάσει η σύνταξη στο ύψος της κατώτατης προβλεπόμενης από την ιταλική νομοθεσία συντάξεως δεν επιβάλλει να συμπεριλαμβάνεται κατά τον προσδιορισμό του προβλεπόμενου στο άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 θεωρητικού ποσού συμπλήρωμα επί του οποίου ένας συνταξιούχος δεν θα μπορούσε να έχει αξίωση, αν υπαγόταν αποκλειστικά στην εθνική νομοθεσία.
- 33 Αφετέρου, η U. Koschitzki προβάλλει ορισμένα επιχειρήματα τα οποία βασίζονται σε ερμηνεία των άρθρων 46, παράγραφος 3, 46α και 46γ, του κανονισμού 1408/71. Υποστηρίζει, πρώτον, ότι η θέσπιση του ανωτάτου ορίου εισοδήματος από την ιταλική νομοθεσία πρέπει θεωρηθεί ως διάταξη περί μείωσης υπό την έννοια των εν λόγω άρθρων 46α και 46γ. Δεύτερον, ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 3, το πρώτο στάδιο του υπολογισμού του συνταξιοδοτικού της δικαιώματος βάσει της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου πρέπει να διεξαχθεί χωρίς να ληφθούν υπόψη οι εθνικές διατάξεις περί μείωσης. Διατάξεις περί μείωσης θα ήταν εφαρμοστέες μόνον κατά το δεύτερο στάδιο του υπολογισμού, στο οποίο πραγματοποιείται σύγκριση μεταξύ του καταβλητέου ποσού βάσει μόνο της εθνικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων της κατά της σωρεύσεως, και του ποσού που οφείλεται βάσει του κοινοτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων του κατά της σωρεύσεως. Συναφώς αναφέρεται στην απόφαση της 11ης Ιουνίου 1992, C-90/91 και C-91/91, Di Crescenzo και Casagrande (Συλλογή 1992, σ. I-3851, σκέψη 27).

- 34 Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται σε εσφαλμένη ανάγνωση του κανονισμού 1408/71.
- 35 Κατά πάγια νομολογία, ένας εθνικός κανόνας πρέπει να χαρακτηρίζεται ως ρήτρα μειώσεως, υπό την έννοια του κανονισμού 1408/71, αν ο υπολογισμός τον οποίο επιβάλλει έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσού της συντάξεως την οποία ο ενδιαφερόμενος μπορεί να αξιώσει λόγω του ότι αυτός λαμβάνει παροχή εντός άλλου κράτους (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 22ας Οκτωβρίου 1998, C-143/97, Contí, Συλλογή 1998, σ. I-6365, σκέψη 25, και της 7ης Μαρτίου 2002, C-107/00, Insalaca, Συλλογή 2002, σ. I-2403, σκέψη 16).
- 36 Αντιθέτως δεν συνιστά διάταξη περί μειώσεως, υπό την έννοια των άρθρων 46, παράγραφος 3, 46α και 46γ του κανονισμού 1408/71, εθνικός κανόνας όπως ο επίδικος στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 37 Όσον αφορά την προαναφερθείσα απόφαση Di Crescenco και Casagrande, επρόκειτο για κατάσταση στην οποία μια διάταξη περί μειώσεως των παροχών υπό την έννοια του κανονισμού 1408/71 ήταν πράγματι επίδικη. Η απόφαση αυτή δεν επιβεβαιώνει συνεπώς τις θέσεις της προσφεύγουσας.
- 38 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι κατά τον καθορισμό του θεωρητικού ποσού της συντάξεως που αποτελεί τη βάση υπολογισμού της συντάξεως *prio rata*, ο αρμόδιος φορέας δεν υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη συμπλήρωμα που απαιτείται για να φτάσει η καταβλητέα σύνταξη το προβλεπόμενο από την εθνική νομοθεσία κατώτατο όριο, όταν ένας ασφαλισμένος που έχει ασκήσει όλη του την επαγγελματική δραστηριότητα στο οικείο κράτος μέλος δεν θα μπορούσε να αξιώσει την καταβολή του συμπληρώματος αυτού λόγω υπερβάσεως των εισοδηματικών ορίων που καθορίζονται από την διέπουσα το εν λόγω συμπλήρωμα εθνική νομοθεσία.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 39 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α' του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 3096/95 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1995, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι κατά τον καθορισμό του θεωρητικού ποσού της συντάξεως που αποτελεί τη βάση υπολογισμού της συντάξεως *pro rata*, ο αρμόδιος φορέας δεν υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη συμπλήρωμα που απαιτείται για να φτάσει η καταβλητέα σύνταξη το προβλεπόμενο από την εθνική νομοθεσία κατώτατο όριο, όταν ένας ασφαλισμένος που έχει ασκήσει όλη του την επαγγελματική δραστηριότητα στο οικείο κράτος μέλος δεν θα μπορούσε να αξιώσει την καταβολή του συμπληρώματος αυτού λόγω υπερβάσεως των εισοδηματικών ορίων που καθορίζονται από την διέπουσα το εν λόγω συμπλήρωμα εθνική νομοθεσία.

(υπογραφές)